

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

РАДНИ ДОКУМЕНТ

ISSN 1820 – 0141

Предузетници у Републици Србији, у 2009. години

Приликом коришћења података објављених у овој публикацији
обавезно је навођење извора.

Садржај

Предузетници у Републици Србији у 2009. години	5
Методолошка објашњења	5
(1) Број предузетника	8
(2) Број запослених	10
(3) Остварени промет	12
(4) Бруто додата вредност	14
Закључак	15

Предузетници у Републици Србији у 2009. години

Методолошка објашњења

Уважавајући захтеве све већег броја корисника, а у настојању да свој рад прилагоди међународним препорукама и стандардима, Републички завод за статистику Србије поново у едицији "Радни документ" објављује изабране макроекономске показатеље за предузетнике. Праћењем су обухваћени предузетници који су пословали у 2009. години, на основу података Пореске управе и Агенције за привредне регистре.

У оквиру међународног пројекта унапређења система националних рачуна и обрачуна БДП-а, Републички завод за статистику и Сектор националних рачуна усвојили су препоруке и позитивна искуства европских статистика који се односе на обрачуна најважнијих макроекономских агрегата за институционални сектор домаћинства чији најважнији део сачињавају предузетници или "неинкорпорисана предузећа".

Српски и европски статистичари се приликом обрачуна макроекономских агрегата за овај сегмент националне привреде суочавају са истоветним проблемима: уситњеност и велика бројност, висока фреквенција гашења и оснивања нових предузетничких радњи, нестабилост у погледу основне делатности и запошљавања итд. И у Европи и у нашој земљи овај облик привређивања представља хронично "жариште" тзв. сиве економије. Ови проблеми делимично су последица саме природе "неинкорпорисаног" бизниса, тј. чињенице да лична имовина предузетника и његова пословна имовина нису раздвојени, но за статистику највећи проблем свакако представљају ограничења административно-правног карактера, пре свега непостојање обавезе вођења двојног књиговодства и састављања детаљних финансијских извештаја који представљају основу за обрачуна макроекономских агрегата за предузећа. У таквој ситуацији, статистичари су принуђени да, полазећи од релативно скромног обима података који предузетници достављају пореским органима, врше процењивање. Процене које смо извршили базирају се на мађарском моделу обрачуна основних елемената система националних рачуна за предузетнике. Овај модел, са своје стране, заснива се на француском искуству статистичког третмана предузетника.

Модел се заснива на претпоставци да су услови и начин пословања предузетника приближно једнаки условима и начину пословања микропредузећа те да се одговарајући показатељи опаžени у статистичком третману микропредузећа могу применити (уз одговарајуће корекције) и на предузетнике. У француској статистици готово сви елементи националних рачуна (број запослених, промене у залихама, инвестиције, камате итд.) процењују се на поменути начин, једноставном применом одговарајућих коефицијената утврђених за микропредузећа¹. У нашем случају, олакшавајућа околност је то што, за разлику од других европских земаља, располажемо са одређеним, не малим, бројем финансијских извештаја предузетника (око 20.000). Ови драгоцени подаци су, заједно с подацима о пореској основици и броју запослених код предузетника којима располаже Пореска управа, коришћени као основа за извођење процена. Поред наведеног, у обрачунима су коришћени и показатељи изведени из завршних рачуна микро и малих предузећа који се односе на промет, учешће додате вредности у промету, структуру додате вредности, зараду по запосленом и др. У анализама су као допунски подаци коришћени, иако веома оскудни, подаци из других статистичких истраживања при чему треба посебно поменути Истраживање о радној снази које се од 2009. године користи као основни извор података за процену укупног броја запослених радника у предузетничким радњама.

Треба истаћи да су извршена одређена унапређења базичног француско-мађарског модела. Модел који смо применили за основу има приходни приступ обрачуна бруто додате вредности која се најпре утврђује на нивоу општина а затим расподељује и агрегира на нивоу управних округа и делатности у зависности од висине основних компоненти додате вредности (зарада предузетника и радника) према подацима Пореске управе.

¹ *Using Business Accounts to compile National Accounts: The French Experience*, Patrick Augeraud, Institut national de la statistique et des études économiques, France i Jean-Etienne Chapron, United Nations Statistics Division u *Links between business Accounting and National Accounting*, United Nations, New York, 2000.

На крају треба рећи да свака процена као и ова носи са собом већи или мањи степен поузданости, међутим, имајући у виду расположивост података, као и специфичности предузетничких радњи у Србији, резултати представљају најбоље што се у овом тренутку може урадити. Посебан проблем у овом истраживању представља процена оствареног промета с обзиром на високо учешће промета робе у вантрговинским делатностима као и тачност шифара делатности предузетника. Очекујемо да ће се у годинама које су пред нама повећати и обим и квалитет расположивих података, што ће заједно са одређеним побољшањима у методологији довести и до бољих и прецизнијих резултата.

Резултати обраде су дати за: (1) број предузетника, (2) број запослених, (3) остварени промет и (4) бруто додату вредност. Подаци су, са становишта територије, исказани на нивоу Републике Србије (без Косова и Метохије), као и централне Србије и Војводине, а по делатностима – на нивоу сектора и подсектора Класификације делатности:

Сектор А	Пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда
Подсектор АА	Пољопривреда
Подсектор АБ	Шумарство
Подсектор АВ	Водопривреда
Сектор Б	Рибарство
Сектор В	Вађење руда и камена
Подсектор ВА	Вађење енергетских сировина
Подсектор ВБ	Вађење осталих сировина и материјала, осим енергетских
Сектор Г	Прерађивачка индустрија
Подсектор ГА	Производња прехранбених производа, пића и дувана
Подсектор ГБ	Производња текстила и текстилних производа
Подсектор ГВ	Прерада коже и производња предмета од коже
Подсектор ГГ	Прерада дрвета и производи од дрвета
Подсектор ГД	Производња целулозе, папира и производа од папира; издавачка делатност и штампање
Подсектор ГЂ	Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива
Подсектор ГЕ	Производња хемикалија, хемијских производа и вештачких и синтетичких влакана
Подсектор ГЖ	Производња производа од гуме и производа од пластичних маса
Подсектор ГЗ	Производња производа од осталих неметалних минерала
Подсектор ГИ	Производња основних метала и стандардних металних производа
Подсектор ГЈ	Производња машина и уређаја, на другом месту непоменуто
Подсектор ГК	Производња електричних и оптичких уређаја
Подсектор ГЛ	Производња саобраћајних средстава
Подсектор ГЉ	Прерађивачка индустрија, на другом месту непоменуто
Сектор Д	Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом
Сектор Ђ	Грађевинарство
Сектор Е	Трговина на велико и трговина на мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство
Сектор Ж	Хотели и ресторани
Сектор З	Саобраћај, складиштење и везе
Сектор И	Финансијско посредовање
Сектор Ј	Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности
Сектор К	Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
Сектор Л	Образовање
Сектор Љ	Здравствени и социјални рад
Сектор М	Остале комуналне, друштвене и личне услужне делатности
Сектор Н	Приватна домаћинства са запосленим лицима
Сектор Њ	Екстериторијалне организације и тела

Обележја су дефинисана на следећи начин:

- *остварени промет* као приходи од продаје (како робе, тако и производа и услуга);
- *бруто додата вредност* (у базним ценама) као разлика између аутпута и међуфазне потрошње.

1. Број предузетника 2009.

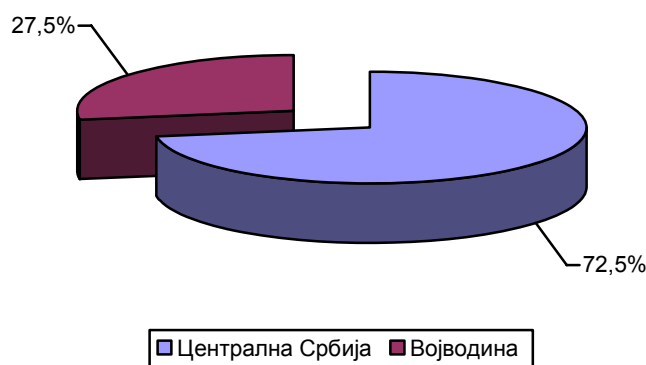
Назив делатности	Република Србија	Централна Србија	Војводина
У к у п н о	226 242	164 110	62 132
Пољопривреда, лов и шумарство	2 056	1 428	628
Пољопривреда	1 362	806	556
Шумарство	687	616	71
Водопривреда	7	6	1
Рибарство	83	45	38
Вађење руде и камена	143	126	17
Вађење енергетских сировина	-	-	-
Вађење осталих сировина и материјала, осим енергетских	143	125	17
Прерађивачка индустрија	35 980	26 013	9 967
Производња прехрамбених производа, пића и дувана	7 313	5 162	2 151
Производња текстила и текстилних производа	5 361	4 071	1 290
Прерада коже и производња предмета од коже	571	423	148
Прерада дрвета и производи од дрвета	3 578	2 782	796
Производња целулозе, папира и производа од папира; издавачка делатност и штампање	3 262	2 365	897
Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива	-	-	-
Производња хемикалија и хемијских производа и вештачких и синтетичких влакана	371	276	95
Производња производа од гуме и производа од пластичних маса	1 894	1 190	704
Производња производа од осталих неметалних минерала	2 057	1 525	532
Производња основних метала и стандардних металних производа	5 653	3 906	1 747
Производња машина и уређаја, на другом месту непоменуто	400	288	112
Производња електричних и оптичких уређаја	986	715	271
Производња саобраћајних средстава	144	84	60
Прерађивачка индустрија, на другом месту непоменуто	4 390	3 226	1 164
Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	34	28	6
Грађевинарство	20 176	14 656	5 520
Трговина на велико и трговина на мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	73 777	53 917	19 860
Хотели и ресторани	18 649	13 008	5 641
Саобраћај, складиштење и везе	26 634	19 362	7 272
Финансијско посредовање	1 405	1 027	378
Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	28 735	20 900	7 835
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	-	-	-
Образовање	794	527	267
Здравствени и социјални рад	4 229	3 285	944
Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	13 544	9 786	3 758
Приватна домаћинства са запосленим лицима	3	2	1
Екстериторијалне организације и тела	-	-	-

(1) Број предузетника

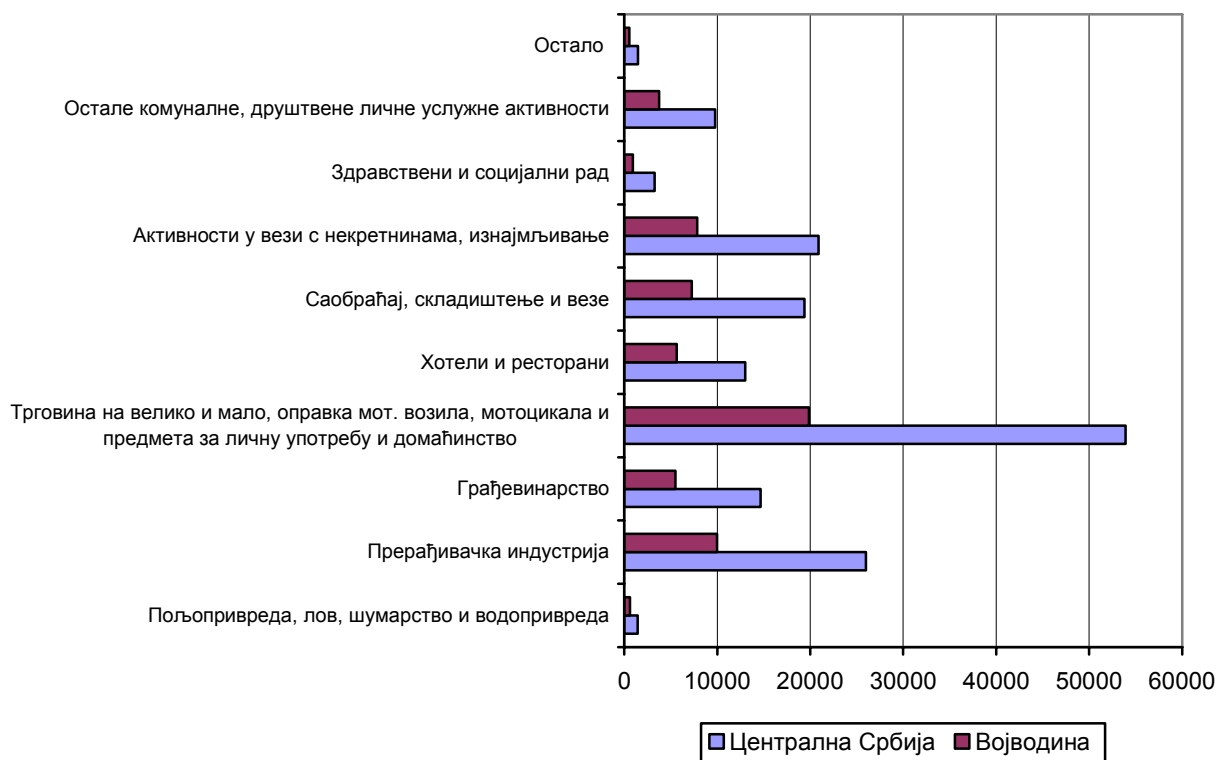
На основу расположивих података можемо констатовати да је обрачуном макроекономских агрегата обухваћено 226 242 предузетника који су пословали у току 2009. године у Републици Србији. Од тог укупног броја предузетника, у централној Србији у 2009. години пословало је 164 110 предузетника – што чини 72,5%, а у Војводини 62 132 – што чини 27,5%.

Посматрано по секторима КД, на нивоу Републике Србије, највеће учешће у укупном броју предузетника имале су: трговина на велико и мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство (32,6%), прерађивачка индустрија (15,9%), активности у вези с некретнинама (12,7%), саобраћај, складиштење и везе (11,8%), грађевинарство (8,9%), хотели и ресторани (8,3%) итд.

Структура предузетника, по територијама у Републици Србији, 2009.

Број предузетника у Републици Србији, по делатностима, 2009.

2. Број радника запослених код предузетника, (процена) 2009.

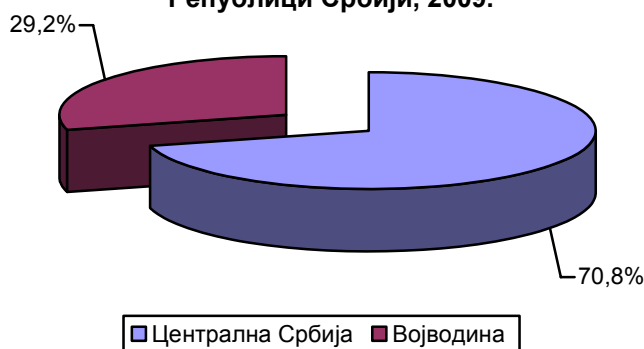
Назив делатности	Република Србија	Централна Србија	Војводина
У к у п н о	259 383	183 618	75 765
Пољопривреда, лов и шумарство	1 363	715	648
Пољопривреда	932	515	416
Шумарство	429	198	231
Водопривреда	2	2	
Рибарство	36	22	14
Вађење руде и камена	195	146	49
Вађење енергетских сировина	-	-	-
Вађење осталих сировина и материјала, осим енергетских	195	146	49
Прерађивачка индустрија	60 473	40 772	19 701
Производња прехрамбених производа, пића и дувана	23 228	14 801	8 427
Производња текстила и текстилних производа	8 813	6 983	1 830
Прерада коже и производња предмета од коже	1 424	1 022	402
Прерада дрвета и производи од дрвета	4 621	3 554	1 067
Производња целулозе, папира и производа од папира; издавачка делатност и штампање	2 946	2 041	905
Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива	-	-	-
Производња хемикалија и хемијских производа и вештачких и синтетичких влакана	393	252	141
Производња производа од гуме и производа од пластичних маса	3 152	1 521	1 631
Производња производа од осталих неметалних минерала	2 216	1 504	712
Производња основних метала и стандардних металних производа	6 342	3 884	2 459
Производња машина и уређаја, на другом месту непоменута	848	577	270
Производња електричних и оптичких уређаја	1 096	769	327
Производња саобраћајних средстава	291	203	88
Прерађивачка индустрија, на другом месту непоменута	5 104	3 662	1 442
Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	29	20	9
Грађевинарство	16 442	11 075	5 367
Трговина на велико и трговина на мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	104 865	76 509	28 356
Хотели и ресторани	30 409	21 660	8 749
Саобраћај, складиштење и везе	5 239	3 852	1 387
Финансијско посредовање	2 882	1 794	1 088
Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	19 820	13 959	5 861
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	-	-	-
Образовање	995	685	310
Здравствени и социјални рад	6 066	4 658	1 408
Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	10 566	7 749	2 817
Приватна домаћинства са запосленим лицима	3	2	1
Екстериторијалне организације и тела	-	-	-

(2) Број запослених

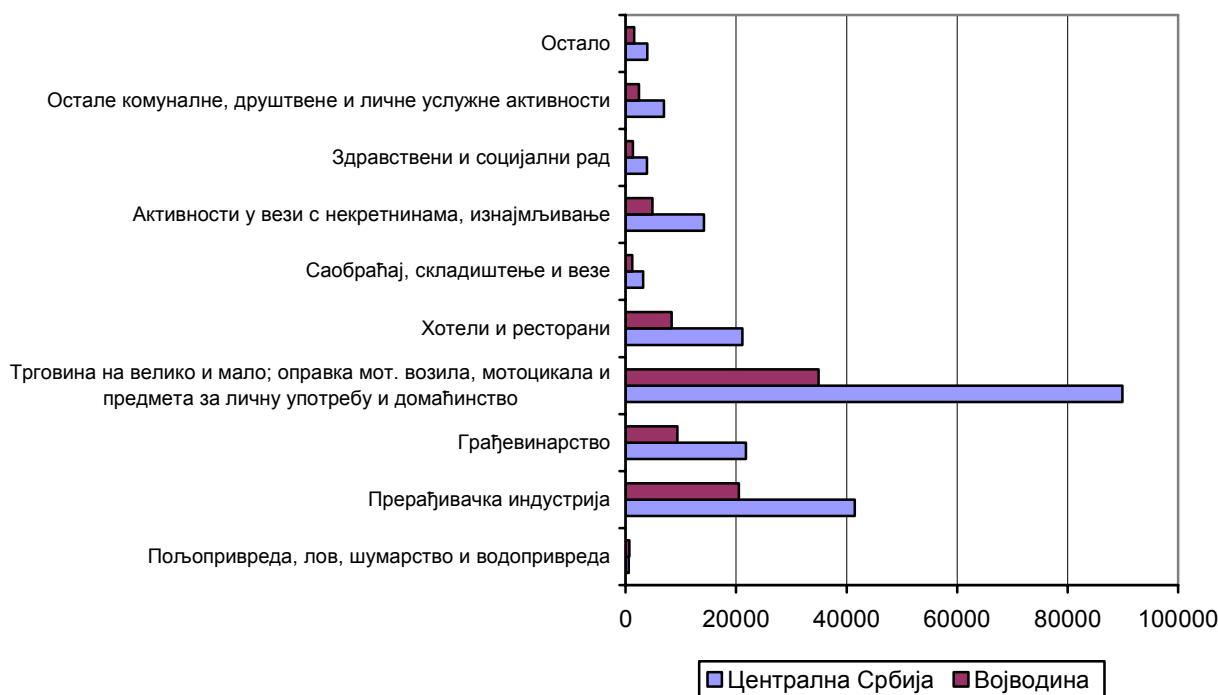
Предузетници у Републици Србији у 2009. години запошљавали су 259 383 радника. У централној Србији било је 183 618, тј. 70,8%, а у Војводини 75 765, тј. 29,2% запослених.

Посматрано по секторима КД највеће учешће у укупном броју запослених код предузетника у Републици Србији у 2009. години имале су: трговина на велико и мало; оправка моторних возила и предмета за личну употребу и домаћинство – са 40,2%, прерађивачка индустрија – са 23,3%, хотели и ресторани – са 11,7%, активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности – са 7,6%, грађевинарство – са 6,3%, итд.

Структура броја радника запослених код предузетника, по територијама у Републици Србији, 2009.

Број радника запослених код предузетника у Републици Србији, по делатностима, 2009.

3. Вредност оствареног промета предузетника (процена), 2009.

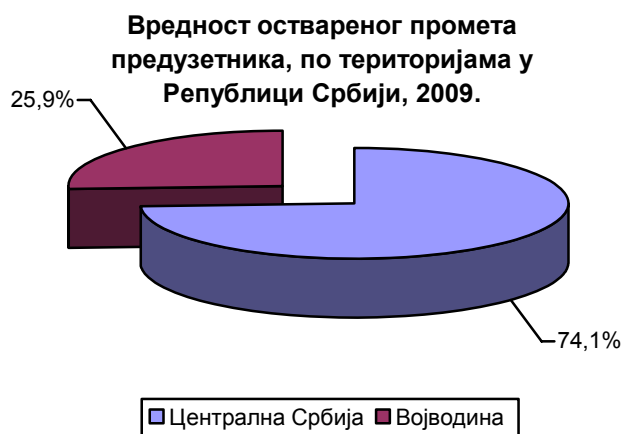
у хиљ. РСД

Назив делатности	Република Србија	Централна Србија	Војводина
У к у п н о	924 491 191	684 597 432	239 893 759
Пољопривреда, лов и шумарство	5 231 016	3 484 794	1 746 222
Пољопривреда	3 750 219	2 234 950	1 515 269
Шумарство	1 472 145	1 241 395	230 750
Водопривреда	8 652	8 449	203
Рибарство	193 733	100 191	93 542
Вађење руде и камена	345 135	242 792	102 343
Вађење енергетских сировина	-	-	-
Вађење осталих сировина и материјала, осим енергетских	345 135	242 792	102 343
Прерађивачка индустрија	149 600 516	103 401 511	46 199 005
Производња прехранбених производа, пића и дувана	52 444 829	32 491 368	19 953 461
Производња текстила и текстилних производа	14 127 553	11 398 183	2 729 370
Прерада коже и производња предмета од коже	2 155 085	1 621 015	534 070
Прерада дрвета и производи од дрвета	11 862 657	9 357 439	2 505 218
Производња целулозе, папира и производа од папира; издавачка делатност и штампање	10 708 394	7 704 634	3 003 760
Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива	-	-	-
Производња хемикалија и хемијских производа и вештачких и синтетичких влакана	1 436 477	1 006 497	429 980
Производња производа од гуме и производа од пластичних маса	9 351 464	5 610 188	3 741 276
Производња производа од осталих неметалних минерала	8 312 119	5 960 246	2 351 873
Производња основних метала и стандардних металних производа	19 680 351	14 012 639	5 667 712
Производња машина и уређаја, на другом месту непоменуто	1 867 121	1 431 029	436 092
Производња електричних и оптичких уређаја	3 353 392	2 522 864	830 528
Производња саобраћајних средстава	549 382	369 630	179 752
Прерађивачка индустрија, на другом месту непоменуто	13 751 692	9 915 779	3 835 913
Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	82 537	56 764	25 773
Грађевинарство	75 204 116	56 476 179	18 727 937
Трговина на велико и трговина на мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	473 578 551	357 172 883	116 405 668
Хотели и ресторани	54 924 203	39 344 831	15 579 372
Саобраћај, складиштење и везе	79 508 850	58 426 215	21 082 635
Финансијско посредовање	3 312 844	2 511 612	801 232
Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	49 886 563	38 109 873	11 776 690
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	-	-	-
Образовање	1 501 794	1 086 352	415 442
Здравствени и социјални рад	9 618 058	7 741 903	1 876 155
Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	21 502 594	16 441 078	5 061 516
Приватна домаћинства са запосленим лицима	681	454	227
Екстериторијалне организације и тела	-	-	-

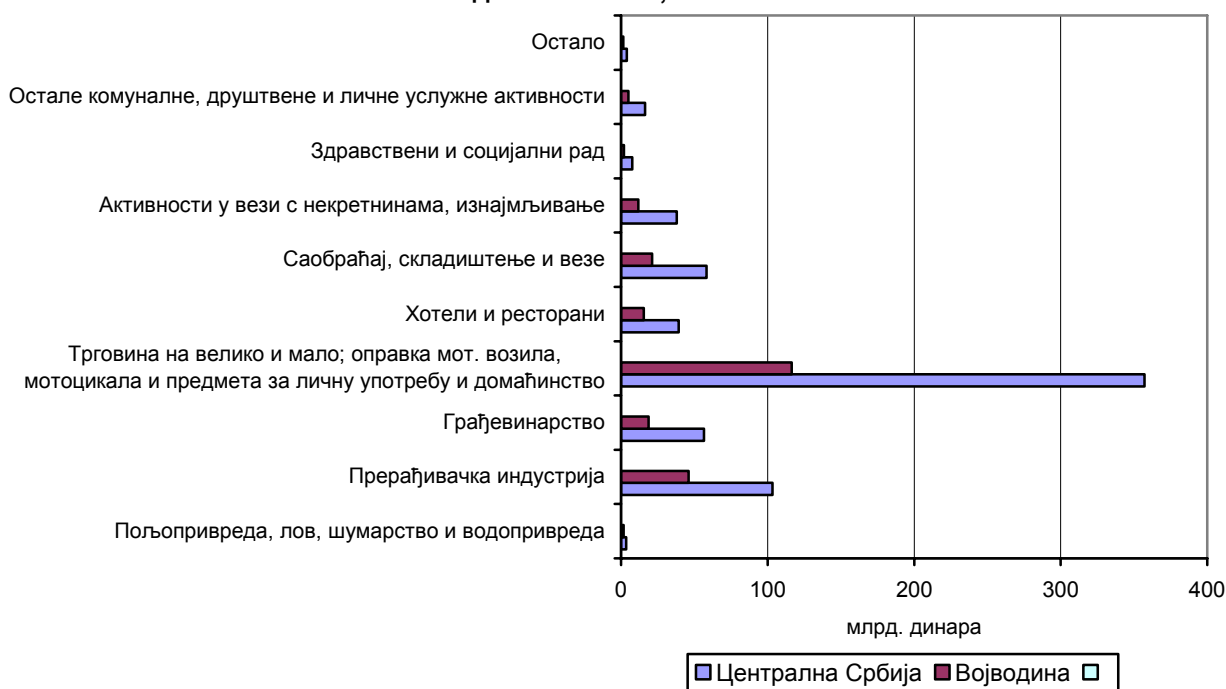
(3) Остварени промет

Када се посматра територијални размештај оствареног промета предузетника у 2009. години, уочава се да су предузетници из централне Србије остварили 74,1%, а предузетници са територије Војводине 25,9% укупног промета.

Посматрано по делатностима (секторима КД), највеће учешће на нивоу Републике Србије у оствареном промету имали су предузетници из: трговине на велико и трговине на мало, оправке моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу, 51,2%, прерађивачке индустрије, 16,2%, саобраћаја, складиштења и веза, 8,6%, грађевинарства, 8,1%, хотела и ресторана, 5,9%, активности у вези с некретнинама, изнајмљивања и пословних активности, 5,4%, осталих комуналних, друштвених и личних услужних активности, 2,3%, итд.

Вредност оствареног промета предузетника у Републици Србији, по делатностима, 2009.

4. Бруто додата вредност предузетника (процена), 2009.

у хиљ. РСД

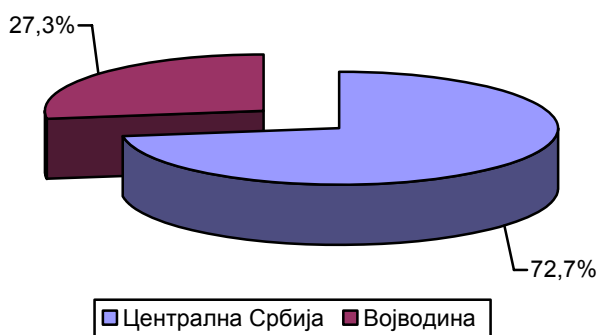
Назив делатности	Република Србија	Централна Србија	Војводина
У к у п н о	193 688 114	140 778 575	52 909 539
Пољопривреда, лов и шумарство	1 163 506	747 142	416 364
Пољопривреда	797 365	471 829	325 536
Шумарство	361 915	271 269	90 646
Водопривреда	4 226	4 044	182
Рибарство	38 050	22 103	15 947
Вађење руде и камена	130 592	105 753	24 839
Вађење енергетских сировина	-	-	-
Вађење осталих сировина и материјала, осим енергетских	130 592	105 753	24 839
Прерађивачка индустрија	37 855 483	26 332 560	11 522 923
Производња прехранбених производа, пића и дувана	11 222 708	7 349 799	3 872 909
Производња текстила и текстилних производа	5 228 259	4 096 222	1 132 037
Прерада коже и производња предмета од коже	756 943	555 138	201 805
Прерада дрвета и производи од дрвета	3 133 934	2 428 982	704 952
Производња целулозе, папира и производа од папира; издавачка делатност и штампање	2 513 197	1 792 537	720 660
Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива	-	-	-
Производња хемикалија и хемијских производа и вештачких и синтетичких влакана	282 008	199 628	82 380
Производња производа од гуме и производа од пластичних маса	2 128 839	1 126 287	1 002 552
Производња производа од осталих неметалних минерала	1 852 544	1 358 135	494 409
Производња основних метала и стандардних металних производа	5 441 324	3 533 713	1 907 611
Производња машина и уређаја, на другом месту непоменута	576 154	432 918	143 236
Производња електричних и оптичких уређаја	935 969	693 679	242 290
Производња саобраћајних средстава	171 819	119 518	52 301
Прерађивачка индустрија, на другом месту непоменута	3 611 785	2 646 004	965 781
Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	24 152	19 533	4 619
Грађевинарство	16 934 887	12 220 232	4 714 655
Трговина на велико и трговина на мало; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	64 147 176	47 001 281	17 145 895
Хотели и ресторани	15 911 619	11 567 192	4 344 427
Саобраћај, складиштење и везе	16 592 215	12 107 488	4 484 727
Финансијско посредовање	1 624 060	1 099 478	524 582
Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	22 808 632	16 787 789	6 020 843
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	-	-	-
Образовање	766 875	540 098	226 777
Здравствени и социјални рад	6 043 501	4 890 630	1 152 871
Остале комуналне, друштвене и личне услужне активности	9 646 685	7 336 842	2 309 843
Приватна домаћинства са запосленим лицима	681	454	227
Екстериторијалне организације и тела	-	-	-

(4) Бруто додата вредност

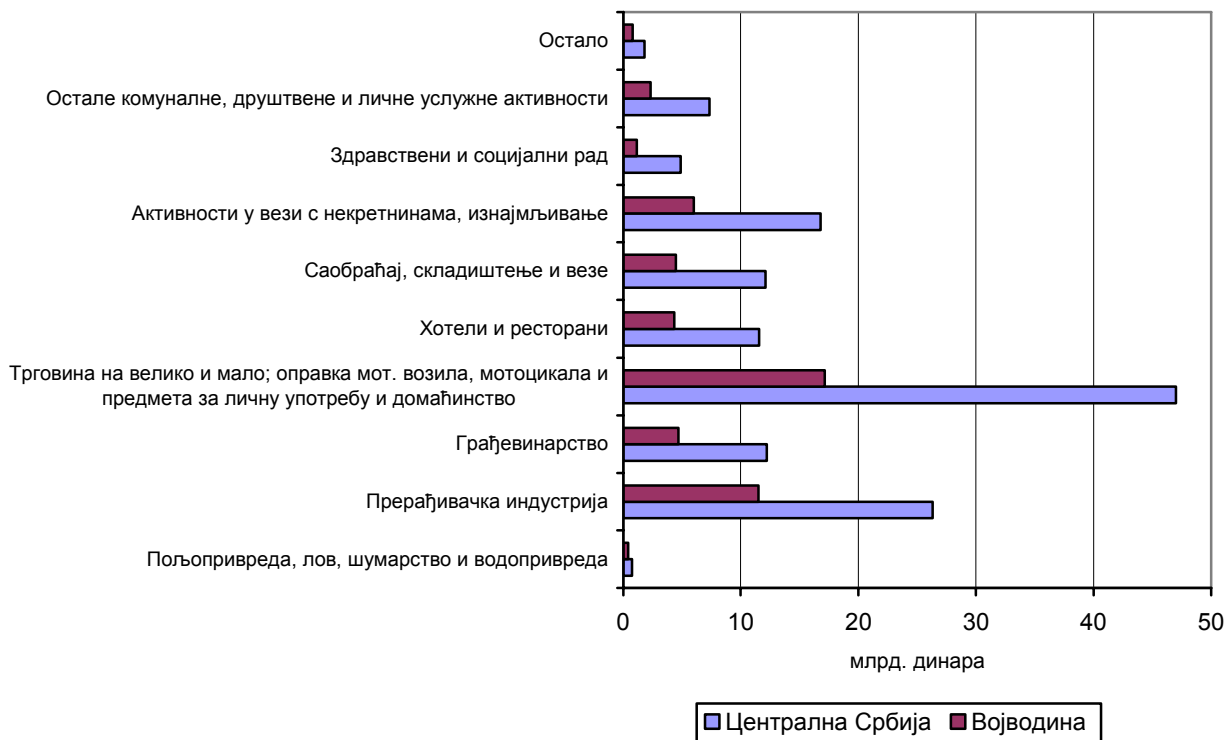
Предузетници са територије централне Србије учествовали су 2009. године са 72,7% у бруто додатој вредности, док је удео предузетника са територије Војводине 27,3%.

Посматрано по делатностима (секторима КД), најзначајније учешће у бруто додатој вредности на нивоу Републике Србије остварили су: трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство, 33,1%, прерађивачка индустрија, 19,6%, активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности, 11,8%, грађевинарство, 8,7%, саобраћај, складиштење и везе, 8,6%, хотели и ресторани, 8,2%, остале комуналне, друштвене и личне услужне активности, 5,0%, здравствени и социјални рад, 3,1%, итд.

**Структура бруто додате вредности
предузетника по територијама у
Републици Србији, 2009.**

**Бруто додата вредност предузетника у Републици Србији, по
делатностима, 2009.**

Закључак

На основу урађене анализе основних индикатора о стању и развијености предузетништва може се закључити да су предузетници значајан сегмент укупне привреде, да имају све значајније учешће у привредној структури, као и да континуирано увећавају свој утицај на формирање бруто додате вредности и оствареног промета.

Подстицајне мере које доноси Влада створиће услове за даљи рад и развој предузетништва и пружиће могућност сваком предузетнику који располаже остваривом пословном идејом да може да је оствари на релевантном тржишту под најбољим могућим условима.

Београд, Милана Ракића бр. 5

ЗА ИЗДАВАЧА:

Проф. др Драган Вукмировић, директор

РУКОПИС ПРИПРЕМИЛИ: **Милан Бурзановић, Драган Поповић и Душан Гавриловић**

РЕДАКЦИЈА

Руководилац: Зоран Јанчић

Чланови: Снежана Лакчевић, Сунчића Шестић, Олга Меловски Трпицац, мр Љиљана Ђорђевић
и Драган Поповић

Лектура: Емилија Видановић

Израда графикана: Милан Шормаз

Технички уредник: Драгана Стељић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
311 (497.11)

РАДНИ документ / Република Србија -
Републички завод за статистику = Working
Document / Republic of Serbia – Republic
Statistical Office ; одговара Драган Вукмировић.
- 1965, бр. 1- . - Београд (Милана
Ракића 5) : Републички завод за статистику
Србије, 1965- (Београд : Републички завод
за статистику Србије). - 27 cm

ISSN 1820-0141 = Радни документ -
Република Србија. Републички завод за
статистику

COBISS.SR-ID 59835916

www.stat.gov.rs

Издаје и штампа

Републички завод за статистику Србије, Београд, Милана Ракића 5

Телефон: 2412-922; Телефакс: 2411-260

Број страна: 16 • Тираж: 20